

STRESZCZENIE

Stanisław Żukowski (1875-1944) to polski malarz pejzażysta, urodzony w Jędrychowcach koło Wołkowyska na Białorusi, o którego życiu oraz twórczości niewiele wiadomo, chociaż pozostawił po sobie znaczny dorobek liczący blisko tysiąc obrazów. Znajdują się one w kilkunastu muzeach europejskich, a nawet w USA. W Polsce, ojczyźnie Żukowskiego, obrazy artysty posiadają muzea narodowe w Krakowie i w Warszawie oraz muzea regionalne w kilku innych miastach. Niestety, zwykle nie są one dostępne dla szerszej publiczności, ponieważ z reguły pozostają w magazynach. W efekcie, łatwiej i częściej można oglądać płótna Stanisława Żukowskiego w Ukrainie, Rosji czy w Białorusi, które to kraje uważają go za swego artystę.

Dlatego też celem niniejszej rozprawy było przedstawienie – po raz pierwszy – pełnej i maksymalnie obiektywnej biografii artysty oraz jego twórczości malarskiej i wystawienniczej, w oparciu o szeroko zakrojone badania archiwalne (zarówno w Polsce, na Ukrainie, jak i w Rosji), analizę informacji prasowych z epoki, katalogów wystaw i katalogów aukcyjnych, a także skromnej literatury przedmiotu. Jej autorka po dotarciu do bardzo wielu obrazów artysty i ich zinwentaryzowaniu, przeprowadziła analizę wybranych, najbardziej charakterystycznych dla jego osobowości artystycznej płócien, co umożliwiło na ustalenie miejsca i roli Stanisława Żukowskiego, w dziejach polskiego malarstwa pejzażowego końca XIX i pierwszych dekad XX wieku.

Rozprawa składa się z dwóch tomów. Tom pierwszy (teksty) obejmuje wstęp, cztery rozdziały i zakończenie. Tom drugi (ilustracje) zawiera reprodukcje fotografii archiwalnych, dokumentów i korespondencji oraz przede wszystkim kilkudziesięciu płócien namalowanych przez Żukowskiego. Rozdział pierwszy przedstawia stan badań, obejmujący wszystkie dostępne autorce publikacje dotyczące życia i twórczości artysty, jakie ukazały się dotychczas w języku rosyjskim, ukraińskim, białoruskim i naturalnie polskim. Rozdział drugi to biografia Żukowskiego, likwidacja całego szeregu białych plam i błędnych opinii obecnych w powszechnym obiegu medialnym. Rozdział trzeci zawiera uwagi na temat działalności wystawienniczej Żukowskiego, jego związków z innymi malarzami i grupami artystycznymi oraz bogatymi mecenasami i kolekcjonerami, którzy tak chętnie kupowali obrazy artysty do swoich kolekcji. Z kolei w ramach rozdziału czwartego została zaprezentowana twórczość malarska Żukowskiego, omówione najbardziej typowe cechy jego kompozycji pejzażowych oraz – w mniejszym stopniu – pałaców.

Naturalnie autorce nie udało się rozwiązać wszystkich wątpliwości, jeszcze wiele kwestii czeka bowiem na wyjaśnienie lub pogłębioną analizę stylistyczno-porównawczą, ale pierwszy krok został zrobiony. Można więc mieć nadzieję, że niniejsza rozprawa zapoczątkuje szersze, bardziej pogłębione niż dotychczas, zainteresowanie Stanisławem Żukowskim i jego obrazami ze strony polskich historyków sztuki, zwłaszcza reprezentantów młodego pokolenia. Warto bowiem, aby ten ciekawy malarz pejzażysta, który tak ukochał ojczyznę swoich przodków i niepowtarzalne piękno jej przyrody, zawitał na stałe do naszych serc i umysłów.

